

מהי אמונה

- "יש קשר ישיר בין רמת האמונה ואיכותה לבין הקשר לאלוקים ולעבודת ד' היומיומית".
- "האמונה כבגד, קטן שגדל חייב להחליף בגדיו שיהיו מתאימים למידתו, כמו כן האמונה חייבת להשתכלל ולהתפתח, להתבסס מבחינה שכלית, ולהיות מוטמעת ברגשות ובעומק הנפש"
- "האמונה כוללת בתוכה את ההכרה השכלית ונמצאת בדרגה רוחנית יותר גבוהה"
- "בהכרה יתכן להטיל ספק, ואילו האמונה וודאית"

מהי הגדרת האמונה, ומיהו אדם מאמין?

לדעת הרב יוסף אלבו הגדרת אמונה היא **בתוצאה**.. השורה המסכמת. אצל הבעל התניא הגדרת אמונה היא **בתהליך** של האמונה. אצל הרמב"ם אמונה נמדדת **ברשימה של נושאים** שיש להאמין בהם.

ר' יוסף אלבו ספר העיקרים

אמונה זה ללבן את האמונה עד שתהיה מוחשית בנפשו כה חזק עד כדי כך שלא יהיו לאדם ספיקות וסתירות כלל.

תניא

אמונה זה **להתאמן**, להרגיל את הדעת והמחשבה שכל מה שיש בעולם הם לבושים של הקב"ה. אמונה לשון אומן המאמן ידיו, הרגל ואימון. הרחבה ליסוד של בעל התניא, שכל המציאות היא לבוש חיצוני המתהווה בתמידות מדבר ד', נמצאת בדברי הרש"ב:

כלי הנעשה על ידי אומן נוצר 'יש מיש' - יש (מציאות) שנוצר מיש (החומר היה, רק צורתו עוצבה), האומן לא חידש דבר. ולכן אם היוצר מסתלק, הכלי יישאר בקיומו.

התהוות העולמות מאור אין סוף הקב"ה חידש את העולם ע"י דבריו (הוא אמר ויהי...). העולם נוצר 'יש מאין' - יש (מציאות) שנוצרה מאין (ריק, כלום- הקב"ה חידש דבר שלא היה, והמציאות היא חדשה ולא טבעית). ואם כן המציאות כולה היא דבר ד'. . ולכן **אם חלילה היה הקב"ה מסתלק, לא היה נשאר עולם.**

משל לדבר: בטבע קיים חוק המשיכה, והמפיל אבן מלמעלה למטה, מסתייע בכח המשיכה, ומספיק שיעזוב את האבן. אך הזורק אבן מלמטה למעלה ורוצה לחדש נגד הכחות הטבעיים, יצליח רק כפי שכחו יאפשר לו, ברגע שיחדל מהפעלת הכח, האבן תשוב ותיפול.

הנמשל: כל עוד הקב"ה מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ומהווה את העולם, העולם ימשיך ויתקיים, וברגע שד' יפסיק להוות את העולם, העולם יחזור למצבו הטבעי הראשוני, דהיינו לאין.)

רמב"ם- מתוך הקדמתו לפרק חלק, י"ג עיקרי האמונה

במשנה פרק עשירי בסנהדרין נאמר שלכל ישראל יש חלק לעולם הבא, והמשנה מזכירה שלכופרים למינים ולאפיקורסים אין חלק לעולם הבא. הרמב"ם קובע בפירושו למשנה זו שכופר הוא מי שאינו מאמין לשלשה עשר עיקרים.

- המאמין בי"ג עיקרים הרי הוא נכנס בכלל ישראל ויש לו חלק לעולם הבא למרות שעבר על עבירות מחמת תאוותו. (כמובן לאחר שייענש על העבירות)

- מי שאינו מאמין באחד מי"ג עיקרים:

1. אין לו חלק לעולם הבא ב. חובה לשנאתו ולהשמידו¹

¹ בימינו אין ענין זה נוהג- יעויין חזון איש יו"ד ב' כ"ח . (תימוקות שנשבו, אין מי שיודע להוכיח, ההרחקה עניינה לקרב, וכיום אם נרחיק הדבר יגרום להתרחקות גדולה יותר)

נהוג לחלק את י"ג עיקרים לשלש קבוצות

א. האמונה בד' ב. הקשר בין הקב"ה לאדם ג. הבטחות וייעודים

א. האמונה בד'

1. **מציאות ד'** - יש אלוקים והוא הגורם לקיום כל הנמצאים בעולם (ההבדל בין מציאות ד' למציאות שאר הנבראים הוא שבלעדי הקב"ה אין לעולם קיום אמנם לקב"ה קיום אף בל העולם)

2. **אחדות ד'** - 1. הוא אחד ואין שני לו. 2. הוא אחד שאינו מתחלק לחלקים

3. **שלילת הגשמיות** - לקב"ה אין גוף (יד רגל ..) ולא מקרי הגוף (הליכה דיבור..)

פסוקים שמזכירים איברי גוף או פעילות גופנית ביחס לד' הם משל, "דברה תורה בלשון בני אדם"

הוכחה שלקב"ה אין גוף: "אל מי תדמוני ואשוה" אין לקב"ה שום צד דמיון לאדם.

4. **שלילת הקדמות** - הקב"ה ברא את האדם יש מאין (שלא כמו שטוענים הפילוסופים שהעולם קדמון (היה מאז ומעולם)

5. **רק הקב"ה הוא הראוי לעבדו** - ולא למלאכים או לטבע, שהם רק עושי דברו.

ב. הקשר בין הקב"ה לאדם

6. **נבואה** - אנשים בעלי תכונות מיוחדות שהכשירו את עצמם לשלמות גדולה יכולים לזכות להתחברות לקב"ה שיאציל עליהם אצילות נעלה

7. **נבואת משה**² - אבי הנביאים זכה להתגלות מיוחדת ועל ידו נתנה תורה

² יש צורך ביסוד מיוחד לנבואת משה כיוון שעל ידו נתנה התורה, וכל האמונה בנביאים היא רק מכח שהתורה (שנתן משה) ציוותה להאמין להם.

ההבדלים בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים:

משה מתנבא	הנביאים מתנבאים
כשהוא ער	בחלום
פנים אל פנים	על ידי שליח, ובמשל
כאשר ידבר איש אל רעהו	כשאבריהם מזדעזעים
כל זמן שיחפוץ	כשהקב"ה רוצה

8. **תורה מן השמים** - משה כתב מפי הגבורה.

- **ביחס לתורה שבכתב**: כל מה שכתוב בתורה משמים, אין הבדל בין "שמע ישראל" לבין "ובני חם כוש ומצרים", בכל אות חכמות נפלאות
- **ביחס לתורה שבעל פה**: לא רק תורה שבכתב מסיני, אלא אף "פירושה המקובל" (תורה שבעל פה) משמים. חכמים קבלו דור אחר דור מסיני

9. **התורה לא תוחלף** ולא תשתנה לעולם (להוציא מדברי הנוצרים והמוסלמים)

ג. הבטחות וייעודים

10. **השגחה**³ - הקב"ה משגיח ויודע את כל אשר נעשה (שלא ככופרים שאומרים שהקב"ה ברא את העולם והסתלק)

11. **שכר ועונש** - החוטא ייענש, והצדיק יקבל שכר. עיקר הגמול בעולם הבא.

12. **ימות המשיח** - להאמין שיבא המשיח (מזרע בית דוד), לחכות לו (אף אם יתמהמה), ולהתפלל שיבא.

13. **תחיית המתים**

חזון איש

³ בחלוקה שלפנינו ההשגחה היא הבסיס לאפשרות של שכר ועונש על פי מעשי האדם. אמנם יש המשייכים יסוד זה לקבוצה השניה, הקשר של אלוקים עם האדם.

לדעת החזון איש **האמונה היא נטייה טבעית של הנפש**, אך כשאר האדם עסוק בתאוות, או טרוד בענייני העולם, הנפש לא פנויה להתבוננות והתפעמות מגדלות ד', תכלית העולם וסודו.

התנאים לזכות באמונה:

1. כאשר אדם משוחרר מתאוותיו ומטרדותיו **ב**. כאשר הוא מכיר בגדלות הבורא הבאה לידי ביטוי בבריאה.

אמונה ובטחון

בהגדרת המושג **בטחון** בד' יש שני פירושים. לדעת החזון איש:

- **הפירוש האמיתי:** לדעת שכל מה שקורה הכל מד' ואין מקרה.
- **הפירוש השגוי (טעות נושנה):** אם נאמין בלב שלם שד' יגשים את רצוננו, ד' ימלא את רצוננו. (כדרך החסידות הגורסת "תחשוב טוב יהיה טוב")

נימוק החזו"א לכך שלא יתכן שבטחון זו אמונה שד' יגשים את רצוננו: האדם אינו נביא, ועל כן אינו יודע את העתיד ואת רצון ד'.

לדעת החזו"א יש דרגות רבות באמונה, יש קטני אמונה שאינם כופרים, יש בעלי אמונה חלושה הנזהרים מעבירות חמורות, ויש שאמונתם משפיעה על כל מעשיהם.

מה בין אמונה לבטחון?

אמונה-האמונה היא ההשקפה התיאורטית שהכל משמים, **הביטחון** הוא יישומה המעשי, הוא ההתנהגות בפועל על פי האמונה.

בטחון מזויף-על אף הצהרת הבטחון שהכל מד' ואין מקרה, הוא פונה אל אמצעים מגונים ותחבולות שווא. או פונה לנדיבים במקום לפשפש במעשיו.

ביטויים מעשיים לחיי אמונה ובטחון

בטחון- "כל מי שיש לו פת בסלו, ואומר מה אוכל למחר? אינו אלא מקטני אמנה." (המאמין אינו דואג על פרנסת המחר)

אמונה - בדין של מעלה האדם נשאל "נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? עסקת בפריה ורביה? צפית לישועה?" (האמונה אמורה להשפיע על חיינו היומיומיים)

המבחן אם פיו וליבו של האדם שוין במידת הבטחון הוא בשעה שקשה לאדם, האם הוא בוטח, או שהוא פונה לרהבים ותחבולות שווא.